

9) активізувати процеси сертифікації Національної поліції України щодо надання освітянських послуг відповідно до вимог системи ISQ 9000;

10) сприяти розвитку наукових шкіл у відомчих навчальних закладах системи МВС України;

11) не допускати скорочення державного фінансування навчальних закладів різних рівнів навіть в умовах кризи, зокрема, наукових досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.02.2019).

Отримано 11.02.2019

УДК 37.017.4:378.09

Андрій Олександрович КУЧЕРЯВИЙ,

професор кафедри військової психології та педагогіки

Військового інституту Київського національного

університету імені Тараса Шевченка,

доктор педагогічних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ЗАПИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ ВИХОВАННЯ» У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Наведено та схарактеризовані запитання проблемного характеру, які адресуються курсантам вищого військового закладу освіти під час вивчення теми «Основні положення теорії виховання» навчальної дисципліни «Педагогіка та військове навчання». Обґрунтовано дидактичну цінність кожного з цих запитань щодо засвоєння змісту теми.

Педагогічна підготовка курсантів Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, які навчаються за спеціальностями «Політологія» та «Психологія», відбувається у ході вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та військове навчання». В межах цієї дисципліни розглядаються 9 тем, присвячених різним питанням історії педагогіки, дидактики та виховання, зокрема тема «Основні положення теорії виховання». Зміст зазначеної теми складається з таких питань:

1. Поняття виховання. Суб'єкт та об'єкт виховання.
2. Гармонійний розвиток особистості.
3. Рушійні сили процесу виховання.

4. Принципи виховної роботи.

5. Закономірності виховного процесу.

Щодо кожного з них нами підготовлені проблемні запитання до курсантів, що забезпечило активне сприйняття ними нового навчального матеріалу, створило підстави для системного розуміння теорії виховання, зокрема стосовно її місця в загальній теорії педагогіки та щодо використання в педагогічній роботі офіцера, а також сприяло рефлексії власного становлення курсантів як педагогів. Розглянемо окремі з цих запитань.

1. Які приклади сучасних виховних систем (держава, релігія, професія)?

Перевагами цього запитання є те, що у процесі відповіді курсанти ідентифікують окремі виховні системи за їх цільовим призначенням, суб'єктами й об'єктами виховання та його засобами, що дозволяє їм закріпити навчальний матеріал. Зокрема при визначенні виховної системи на рівні держави вони приводять приклад країн Євросоюзу, де метою виховання громадян є формування в них правової свідомості, при цьому суб'єктами виховання виступають державні інституції, а засобами виховання – засоби масової інформації та справедлива й некорупційна система судочинства.

2. Хто повинен створювати умови гармонійного розвитку особистості? Хто зацікавлений в тому, щоб всі люди були гармонійно розвинені?

Достоїнства цього запитання полягають у тому, що курсанти мають всебічно подивитися на процес гармонійного розвитку особистості на різних його етапах, а, виходячи із актуальних потреб розвитку людини в залежності від її віку, рівня освіченості, умов життєдіяльності тощо, визначати відповідні актуальні умови. При цьому, в ході обговорення курсанти дістаються висновку, що кожний суб'єкт виховання є зацікавлений в гармонійному розвитку особистості вихованця (наприклад, офіцер щодо солдат), адже він гарантує виховання моральних рис людини, створює передумови для запобігання її професійної деформації, забезпечує адаптивність людини до будь-яких умов проживання чи несення служби, є надійним фундаментом для подальшої виховної роботи тощо.

3. У чому полягають особливості виховання військовослужбовця, підготовленого до несення служби в умовах війни?

Відповідаючи на це запитання, курсанти мають посилатися на такий принцип виховної роботи, як «зв'язок виховання з життям або реальними умовами проходження служби», що забезпечує засвоєння ними теоретичного матеріалу. Крім того, вони мають уявити собі процес фахової підготовки військовослужбовця та запропонувати умови, які

дозволять підготувати військових фахівців до несення служби в умовах війни з точки зору сформованості в них особистісних рис та якостей. До таких умов курсанти відносять широке застосування активних методів навчання, зокрема ділових ігор, засобів імітаційного моделювання ситуацій бойового зіткнення, проведення спеціальних психологічних тренінгів, переважання групової форми роботи та ін.

4. Як виховують лідерів?

При відповіді на це запитання курсанти замислюються над особливостями виховання особистості в колективі й визначають умови формування в особистості саме лідерських рис. Для цього вони визначають кілька провідних рис лідера, зокрема комунікативні та організаційні здібності, моральний авторитет, рішучість, справедливість та ін., та зазначають ситуації, в яких ці риси повинні проявлятися та які можуть бути відтворені в процесі навчання.

5. Що дає повага до вихованця? Що спричиняють надмірні вимоги?

Це запитання зорієнтоване на аналіз курсантами власного життєвого та навчального досвіду під час несення служби у військовому закладі. Здійснений аналіз дозволяє встановити взаємозв'язок між різними стилями виховної роботи та наслідками, які вони мають. Серед висновків, до яких приходять курсанти, є й такі, що прояви поваги з боку суб'єкта виховної роботи до його вихованців мають позитивні наслідки, адже останні в такому випадку мають бажання до тісної комунікації та співпраці з ним, проте, наприклад, надмірні вимоги призводять до протилежних наслідків.

6. Якими можуть бути складові пропаганди?

Відповідаючи на це запитання, курсанти здійснюють оцінку пропаганди як засобу виховання та намагаються її увявити у вигляді системи послідовних заходів, спрямованих на формування свідомості людини.

7. Як формується мотив поведінки?

Це запитання має певну практичну значущість, адже після з'ясування факту, що саме мотив є рушійною силою поведінки людини, курсанти мають замислитися над умовами та засобами їх формування через вплив на внутрішній світ людини й формування поглядів, переконань, цінностей, потреб, установок, ставлень тощо.

8. Чи можливо змінити колектив?

Зазначене запитання є також практично значущим, адже у військових організаціях затребуваним напрямом виховної роботи є не лише індивідуальне, а й групове виховання, коли формується команда однодумців, людей, які здатні спільно працювати на загальний результат, відставляючи на друге місце питання власних інтересів, потреб чи амбіцій. Курсанти мають схарактеризувати якості справжнього

військового колективу, окреслити актуальні недоліки їх навчальної групи та запропонувати шляхи забезпечення якісних змін.

9. Якими можуть бути цілі самовиховання?

Цінність цього запитання полягає в забезпеченні рефлексії курсантів як майбутніх офіцерів і, у тому числі, осіб, що виконуватимуть виховну функцію. В результаті, відповідаючи на це запитання, вони мають окреслити свою «Я»-концепцію та порівняти її із тим, що на сьогодні складає їхній «Я»-образ. Перспективи запитання щодо самовиховання полягають і у тому, що курсанти обговорюють не лише цілі самовиховання, а й відповідну програму роботи над собою.

Таким чином, використані нами проблемні запитання під час викладення теми «Основні положення теорії виховання» забезпечили системність розуміння курсантами виховних процесів, особливостей цілепокладання виховної роботи та шляхів досягнення цих цілей; проблемні запитання дозволили зв'язати педагогічну теорію з практикою виховної роботи у військових установах; використання проблемних запитань створило можливість для рефлексивної діяльності майбутніх офіцерів як суб'єктів виховної роботи.

Отримано 26.02.2019

УДК 159.922

Вікторія Миколаївна САВЩЕНКО,

декан юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, кандидат педагогічних наук, доцент

ПЕДАГОГІЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ФОРМ НАВЧАННЯ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Вдосконалення форм і методів навчання є одним із важливіших завдань розвитку освіти. Не дивлячись на те, що в дидактиці розроблено велику кількість класифікацій форм і методів навчання, в освітньому законодавстві чітко зафіксована певна кількість форм навчання, що обмежує педагогічні інновації.

Для сучасного суспільства освіта виступає могутнім фактором соціально-економічного, культурного, науково-технічного розвитку цивілізації. Значення освіти в умовах утвердження соціальної та правової держави, полягає в тому, щоб засобами різних форм та методів навчання підготувати молоде покоління до активної участі в житті держави, створити умови для розвитку особистості, здатної не тільки адаптуватися до соціальних змін, а й оригінально мислити, реалізувати ідеї, визначати